

A painting of a Dutch landscape. In the foreground, a person in a blue shirt is in a small boat on a canal, holding a long pole. In the background, a large wooden windmill stands on a grassy bank. The sky is filled with soft, grey clouds.

Zomer 2015

DE HISTORIE

van

Ankeveen - 's-Graveland - Kortenhoef

In dit nummer o.a.

Een vergeten 's-Gravelander

Wandeling door Kortenhoef

Onderwijs in 's-Graveland

Uitgave Historische Kring Ankeveen-'s-Graveland-Kortenhoef

Personalia

voorzitter: Frans (F.J.) van Giessen, Reigerlaan 31, 1241 EB Kortenhoef
035 6562390 giessen.f@ziggo.nl

secretaris: Koos (K) Voorn, Hugo de Grootstraat 38, 1215 EA Hilversum
06 23764060 koos@hk-kortenhoef.nl

penningmeester en ledenadministratie:

Johan (J.) Vermeulen, Kikkerbeet 19, 1241 VG Kortenhoef
06 51256949 hk-ledenadm@kpnmail.nl

leden: Jan (J.C) Immerzeel, Kortenhoefsedijk 69, 1241 LR Kortenhoef
Jan (J.) Schriek, C. de Wijsstraat 17, 1241 BW Kortenhoef
Henk (H.B.C.) Verhagen, Suikerpot 2, 1241 HK Kortenhoef
Bruin (B) Wallenburg, Noordereinde 145, 1243 JM 's-Graveland

ereleden: Dhr. D. Buitenhuis, Dhr M. van Ee, Dhr J.C. Immerzeel,
Dhr S.F.C. Kessel†, Mw. C. van den Velden-de Groot,
Dhr A.D. Wumkes†,

leden van verdienste:

Dhr. J.B. Koster†, Dhr. J. Schriek, Mw. M.A. Boeve-Bant,
Mw. V. van Vliet

postadres: Kerklaan 89, 1241 CL Kortenhoef

bezoekuren: iedere woensdagavond van 20.00 uur tot 22.00 uur en iedere
laatste zaterdag van de maand van 13.00 uur tot 16.00 uur

telefoon: 035 6211536

mail: hkgloriosa@hetnet.nl

website: www.hk-kortenhoef.nl

bank: NL56 RABO 0149 3864 19

Dit periodiek is een uitgave van de Historische kring
Ankeveen-'s-Graveland-Kortenhoef "In de Gloriosa" en ver-
schijnt 4 keer per jaar

Omslag: Het Moleneind door Paul Joseph Constantin 'Constan(t)' Gabriel

Historische Kring, Ankeveen-'s-Graveland-Kortenhoef

31ste jaargang nr. 3, zomer 2015

Inhoud

- 4 Van het bestuur en de redactie
- 6 Open monumentendag
- 8 Tjalling Koopmans
- 19 Wandeling door Kortenhoef
- 26 Onderwijs in 's-Graveland
- 32 Uit het archief
- 33 Schenkingen
- 34 Colofon

*Ruim
honderd
jaar*

*betrokken
en dichtbij.*

Ruim honderd jaar actief in uw regio.

Vanuit onze coöperatieve grondslag blijven we betrokken en dichtbij. Door mensen met elkaar te verbinden en samen kennis te delen bereik je meer dan alleen. Zo versterken we de regio waarin onze klanten wonen en werken.

www.rabobank.nl/hvp

Samen sterker. Dat is het idee van coöperatief bankieren.

Rabobank

Van het bestuur en de redactie

In ons vorig Periodiek hebben wij veel aandacht aan de Tweede Wereldoorlog besteed en van twee tot vijf mei hebben wij daar een tentoonstelling over gehouden. U heeft veel - en toch maar een deel - van de verzameling van ons bestuurslid Bruin Wallenburg kunnen zien.

In onze Algemene ledenvergadering van eind maart was voorzitter Frans van Giessen op eigen verzoek al afgetreden. Met een toespraak door bestuursoudste Jan Immerzeel, bloemen en een heerlijk gevulde fles, werd hem dank gezegd voor zijn bestuursinzet. Om praktische redenen heeft Frans zijn taak tot begin juni voortgezet en hij blijft als mede redacteur aan ons Periodiek met ons verbonden.

De heer Jaap Wertheim is als algemeen bestuurslid in het bestuur gekozen en het voorzitterschap zal - hopelijk tijdelijk - onderling vervuld moeten worden. Dat er voldoende belangstelling voor onze plaatselijk geschiedenis is, bewijst de verkoop van het door de heer Wim Fecken geschreven boek over de kleinkinderbewaarschool in s-Graveland.

Op enkele stuks na, is de hele oplage binnen enkele maanden verkocht. Voor een van de laatste exemplaren kunt u zich bij hem melden.

De voormalige en huidige kennis van onze dorpen wordt gekoesterd. Een aantal enthousiastelingen heeft een Ken Uw Dorp quiz samengesteld en op zaterdag 31 oktober zal een team van onze Kring de strijd aangaan met de (thans ongeveer) twintig andere teams, die zich voor deelname hebben aangemeld. Het meedoen is belangrijker dan het winnen, maar wij zullen uiteraard wel ons best doen en hopen op veel gezelligheid en aanvulling van onze kennis en materiaal.

Wij hebben er dit jaar al 22 nieuwe leden bij! Mogelijk groeit dat aantal nog door de belangstelling die gewekt is door de quiz initiatiefnemers. Ze zijn welkom bij ons team van trouwe leden!

Af en toe komt ons ten ore dat onze leden wel iets meer van Kortenhoef willen lezen. In deze periodiek is Jan Immerzeel gestart met een wandeling door Kortenhoef welke over meerdere periodieken vervolgt zal worden.

We zijn echter altijd op zoek naar mensen die een bijdrage aan de periodiek willen leveren. Dit hoeft niet altijd diepgravend te zijn, maar mag ook gaan over het dagelijkse leven in het vroegere Kortenhoef. Als u verhalen heeft laat het ons weten!

Rest ons nog u veel leesplezier te wensen.

BLOKKER

KORTENHOEF

Winkelcentrum De Meenthof
Meenthof 42/A Kortenhoeef
Tel. 035 - 656 04 91

oogzorg **briljant**
kijkt én luistert

oorzorg **briljant**
kijkt én luistert

Meenthof 40, 1241 CZ Kortenhoeef. Tel 035 656 05 48
www.oogzorg-briljant.nl

Open MONUMENTENDAG

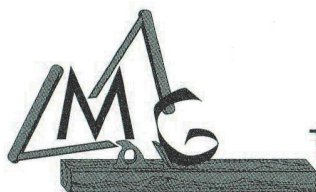
In het weekend van 12 en 13 september 2015 zijn meer dan vierduizend prachtige monumenten in heel Nederland gratis toegankelijk voor iedereen. Het is een mooie kans om een plek te bezoeken waar je normaal niet zo snel komt, of om mee te doen aan een eenmalige activiteit. Met als thema Kunst & Ambacht zal op Open Monumentendag zowel de kunst als het ambacht in en rond het monument centraal staan.

De Historische Kring zal hieraan medewerking verlenen door openstelling van het verenigingsgebouw aan de Kerklaan waar een tentoonstelling zal worden ingericht over enkele oude ambachten zoals turf maken, riet en ruigt snijden en de blekerijen van 's-Graveland.

Het gebouw zal opengesteld zijn tussen 11:00 uur en 16:00 uur

Ook de Katholieke kerk aan de Kerklaan zal de deuren openen. Ook dat is de moeite zeker waard om een kijkje te nemen. Hier komen kunst en ambacht samen in de vorm van het gebouw en de inrichting ervan.

De echte monumentenliefhebber hoeft niet te wachten tot de Open Monumentendag. In aanloop naar het evenement presenteert Stichting Open Monumentendag elke maand het Open Monument van de Maand Kunst & Ambacht. Zo zal in het weekend 8/9 augustus Kasteel Groeneveld open gesteld zijn. Zie ook <http://www.openmonumentendag.nl>

J. Meijers

Oud Loosdrechtsedijk 33a
1231 LP Loosdrecht
tel. 035-5828144

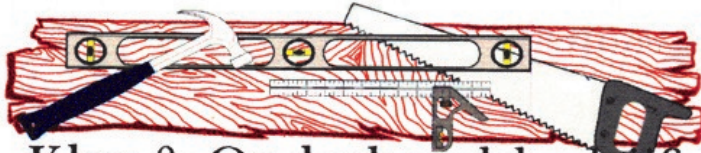
Timmerbedrijf

E. Griffioen

Kortenhoefsedijk 181
1241 NA Kortenhoef
tel. 035-6564585

- * kozijnen
- * ramen
- * timmerwerken
- * restauratie
- * onderhoud
- * inbraakpreventie

Klus & Onderhoudsbedrijf
keukens-badkamers-kleine verbouwingen

DIRK BROUWER

Krabbescheer 18 1241 VD - Kortenhoeft
Tel: 035 - 6563908 - Mobiel 06 - 51035005

Glas in loodatelier

Piet Hendriks

Verkoop en restauratie

van glas in lood

Tijm 3 Huizen

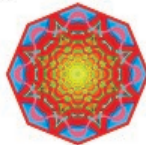
Tel 035 5258682

[www. piethendriks.nl](http://www.piethendriks.nl)

Fa. J. H. Smallemburg & Zn

Voor

Glas-Verf-Behang-Lijstenmakerij

Grubnellams

Voor

Schilderen- en Renovaties

Tel/Fax:035-6560926 GSM:06-22610501 E-Mail: ejsmallemburg@gmail.com

Op 8 mei 2015 werd een gedenksteen onthuld aan het Noordereind 37, het geboortehuis van Tjalling Koopmans. Een beroemd inwoner van 's-Graveland hoewel dat bij veel inwoners onbekend is. Tot nu toe want in dit artikel haalt Wim Kozijn Tjalling Koopmans uit de vergetelheid.

Tjalling Koopmans

Nobelprijswinnaar uit 's-Graveland

Inleiding

In onze wereld kennen we vele prijzen. Mensen worden graag beloond voor wat ze gepresteerd hebben en het is eveneens leuk om mensen te belonen die getoond hebben boven anderen uit te steken. Op allerlei terreinen zijn er zulke onderscheidingen. Zo is voor de sporter het hoogst haalbare het winnen van een gouden medaille op de Olympische spelen of een wereldtitel. De kranten uiten hun lof en de sporters worden als helden ingehaald.

Ook de wetenschap kent haar onderscheidingen en op wetenschappelijk terrein is ongetwijfeld het hoogst haalbare, het winnen van de Nobelprijs. Het winnen van zo'n prijs is het bereiken van de top van de Olympus.

Hoe uitzonderlijk het winnen van de Nobelprijs is blijkt wel uit het feit dat tussen 1901-toen de eerste prijzen werden uitgereikt- en

2014 slechts 20 Nederlanders deze prijs verwierven.

En één van die 20 is geboren en getogen in 's-Graveland: Tjalling Koopmans, geboren op 28 augustus 1910 aan het Noordereinde op nummer 37 als zoon van het hoofd van de "School met den Bijbel" meester Koopmans.

De vergeten 's-Gravelander

Op 2 december 1886 wordt in 's-Graveland de School met de Bijbel geopend. Van het begin af meldden zich veel leerlingen aan. Bij de start

School met de bijbel

Sjoerd Koopmans met zijn vrouw Wijtske van der Zee

zijn dat er al 73. Als het eerste schoolhoofd J Smeelik in Hilversum wordt benoemd, volgt S. Koopmans hem in 1908 op. Het hoofd der school woont naast de school. Het aantal leerlingen groeit gestaag wat tot gevolg heeft dat naast het huis van de hoofdonderwijzer in 1904 nog een stuk wordt bijgebouwd. Zo ligt de onderwijzerswoning ingeklemd tussen de beide gedeelten van de school.

Koopmans is een ervaren hoofdonderwijzer. Van 1902-1904 was hij hoofd van de Chr. School in Folsgare en van 1904-1908 in Sliedrecht. Daar zijn de eerste twee zoons, Jan en Hendrik, geboren en op 28 augustus 1910 ziet Tjalling het eerste levenslicht zoals dat vaak wordt genoemd.

Bij de familie Koopmans is van toepassing wat wel van onderwijzers-echtparen in het algemeen wordt gezegd, dat zij slimme kinderen ter wereld brengen. Vader Sjoerd was

getrouwd met Wijtske van der Zee die onderwijzeres was en aan de school van haar man werkte.

Alle drie de zoons zijn bollebozen, alle drie gingen studeren en alle drie zijn cum laude afgestudeerd en alle drie zijn gepromoveerd: Jan in de theologie, Hendrik als chemicus en Tjalling

als wis- en natuurkundige. Het parapedaardje van de familie was Tjalling met een indrukwekkende wetenschappelijke loopbaan en een viertal eredoctoraten. De Nobelprijs voor de economie in 1975 was de kroon op zijn werk. Bij gelegenheid hiervan schreef hij een autobiografische schets, waarin hij ingaat op zijn jeugd in 's-Graveland:

“Ons huis was ingesloten tussen twee delen van de school. Deze drie gebouwen samen werden, net als bijna alle andere huizen van het dorp, weer afgesloten door aan de ene kant een lange straat, en aan de andere kant een smal kanaal. Dat kanaal was tevens de grens van het dorp. Aan de overkant van de straat waren grote beboste landgoederen, elk met weiden en een buiten. De bewoners van de buitens hielden zich afzijdig van het dorp, behalve wat betreft het tewerkstellen van koetsiers, tuinmannen, bedienden en leveranciers. Aan de overkant van het ka-

Tjalling Koopmans

naal was een pad voor paarden en een onverharde, minder bewoonde weg, die bij een ander dorp hoorde. Kleine vrachtboten die tussen Amsterdam en 's-Graveland heen en weer voeren mochten hun motoren niet gebruiken, omdat anders de huizen langs het kanaal beschadigd konden worden door de golven. In plaats daarvan waren er zogenaamde "jagers", mannen die met paarden de boten het dorp in en uit trokken".

Heel goed herinnerde hij zich ook nog de maandagmorgens, de ochtend van het psalmversje, waar het ingesloten huis was "*engulfed by the sound of three different hymns sung dutifully. Simultaneously, but independently by the schoolchildren on both sides*". (autobiografie)

Jan Koopmans, de theoloog en verzetman

Hoewel dit artikel over Tjalling Koopmans gaat verdient zijn broer Jan ook enige aandacht. Tegen de zin van zijn ouders in was hij theologie gaan studeren. Zij hadden liever gezien dat hij letteren zou gaan doen "en om

aanleg en om de vaak nog slechte levenspositie van de predikanten" zoals zijn vader later schreef. Jan werd predikant en is een van de leidinggevende figuren geworden van het kerkelijk verzet tegen het nazisme. In navolging van de Zwitserse theoloog Karl Barth die zich in woord en geschrift een felle tegenstander van het nationaal socialisme toonde, probeerde Jan Koopmans al voor de oorlog zijn geloofsgenoten te overtuigen van het demonische karakter van deze leer.

Toen de Ariërverklaring verplicht werd schreef Jan Koopmans de brochure Bijna te laat! Hij waarschuwde voor het lot van de joden: Ze gaan eruit daaromtrent moeten wij ons niet de flauwste illusies maken. "Zij gaan eruit en zij gaan eraan".

Het geschrift maakte diepe indruk en schudde vele mensen wakker. In 1941 werd hij predikant in Amsterdam, waar hij de leiding kreeg van een Adviesbureau ten bate van niet-arische christenen. Hij heeft vele valse doopverklaringen afgegeven en redde daarmee Joodse levens. De Duitsers noemden hem "in toga gehulde procuratiehouder der firma Juda en Co en een volksverraderlijke dominee". Toen Koopmans in maart 1945 uit het raam keek toen de Duitsers aanstalten maakten om 42 mensen te executeren, raakte een verdwaalde kogel hem in zijn linkeroog. Hij werd opgenomen in het Wilhelminagasthuis waar hij 12 dagen

later op 24 maart 1945 overleed.

Het Sint-Geertruidsleen te Abbega.

Op zondag, de negende juli in het jaar onzes Heeren 1508 schreef heer Goffe, pastoor te Oosterend, 's avonds na de Vesper, zijn laatste wil of testament. Hij was ziek van lichaam, maar geestelijk gezond. De

pastoor was tamelijk vermogend en er viel het nodige te verdelen. Een leen werd ingesteld. Vandaag de dag zouden we zeggen een studiefonds. De opbrengsten, de pacht van het land en de huur van de 3 huizen waren bestemd voor de studie van familie en afstammelingen van de pastoor. Het is genoemd naar Sint Geertruid en gevestigd te Abbega. Het leen bestaat nog steeds en verstrekt nog steeds pensies. (Beurs). In de loop der tijd is de kring van mogelijke verkrijgers uitgebreid tot ook personen die geen afstameling of een heel ver familielid van de pastoor zijn. Tegenwoordig worden er zelfs pensies aan mensen uit de derde wereld beschikbaar gesteld.

Drie studerende zonen in een tijd waarin geen door de overheid beschikbaar gestelde studiebeurzen of

leningen bestonden, was ook voor een schoolmeestersechtpaar nauwelijks op te brengen.

Op 21 augustus reageert vader Koopmans op de advertentie van de Leensvacature die hij in het Christelijk Historische Dagblad De Nederlander had gelezen. Hij is weliswaar geen familie of afstameling, maar wel Fries!

"Mag ik, met het oog op mogelijk noodzakelijk Friesche relaties van den te benoemen benificant, mijn gezin even aan U voorstellen? Mijn vrouw is geboren te Sneek, dochter van wijlen Jan van der Zee, in leven huis - en decoratieschilder op de Oude Koemarkt. Zelf ben ik geboortig uit Oppenhuizen, zoon van wijlen Tjalling Koopmans en broer van het ten vorigen jare te Oosthem overleden hoofd der Chr.School".

Hij meldt zijn jongste zoon Tjalling aan voor het verkrijgen van een financiële bijdrage voor zijn studie.

Hij had op zijn zestiende jaar zijn diploma gymnasium B gehaald en volgens de commissie van het leen die de kandidaten moest beoordelen: "was de kandidaat angstwekkend knap, maar tevens fysiek zwak wat als een bewaar voor de benoeming kan worden geacht".

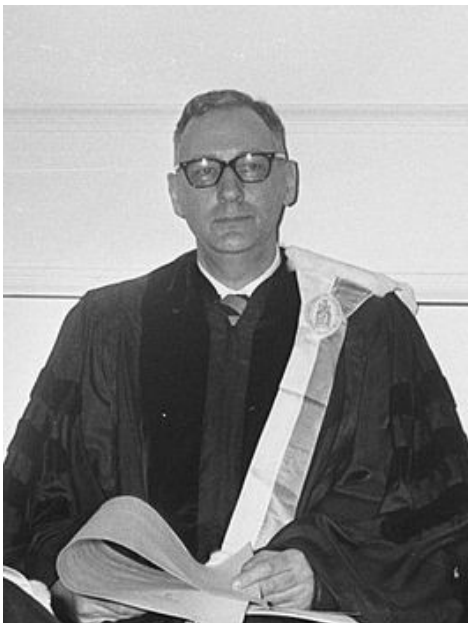
Van het Christelijk Lyceum in 't Gooi kwam een schrijven ter aanbeveling: Tjalling was in zijn lichaams-

krachten niet gelijk aan zijn geesteskrachten. Hij vertoonde geen organische afwijkingen, groeit alleen zeer hard en moet daarom telkens erg oppassen. Hij heeft altijd schitterende rapporten, een zeldzaam scherpen geest en munt torenhoog boven het gewone uit. Ook zijn gedrag is uitmuntend. Hij is in alles superieur, angstig superieur.

Ook zijn lichaamszwakte zou volgens een arts vanzelf overgaan.

Vooraf in de exacte vakken munt hij uit en hij gaat Wis- en Natuurkunde studeren aan de Universiteit van Utrecht.

Tjalling Koopmans krijgt de pensie en wordt de beroemdste geleerde die door het St.Geertruidsleen is gehol-

Koopmans ontvangt de Nobelprijs

pen.

In 1975 na het in ontvangst nemen van de Nobelprijs voor Economie spreekt hij zijn dank uit naar Het Leen dat hem jaren financieel ondersteunde en zijn studie mogelijk maakte.

"The St.Geertruidsleen has supported my studies up to my 26th birthday .I shall be forever grateful for its support with gave me financial, and therefore, intellectual independence and the opportunity to explore various fields of knowledge, before setting down to the particular combination of fields, to which my efforts have been devoted since". (uit zijn autobiografie)

Zijn studie

Op 17 jarige leeftijd gaat hij naar de universiteit van Utrecht om wiskunde te studeren. De eerste drie jaar wijdt hij zich intensief aan zijn studie die op een schoolse wijze onderwezen wordt.

Hij heeft een zeer ruime belangstelling en de lange zomervakanties in 's-Graveland geven hem de mogelijkheid te lezen. Niet alleen op het terrein van de wiskunde, maar ook op dat van de natuurkunde en de theologie. Zo las hij het boek van de theoloog, organist, filosoof, zendeling en stichter van een ziekenhuis in Afrika Albert Schweitzer *Geschiede der Leben Jesu* Forschung. Hierin kwam hij tot de conclusie dat Christus niet zozeer om zijn leer het na-

volgen waard is, maar vooral om een willen dat gericht is op de morele vernieuwing van de mensheid. Het leidde er toe dat, tot ontzetting van zijn ouders, hij hen meedeelde dat hij geen belijdend lid van de kerk zou worden.

Hij verdiepte zich in de psychologie en de psychiatrie, en hij heeft op een zeker moment zelfs overwogen om zich in dit laatste vak te bekwaamen. *"for which I now know I would not have been suited"*. (uit zijn autobiografie)

In 1930 stapte hij over naar de theoretische natuurkunde. Een vak dat dichterbij het reële leven stond en waarvoor hij zijn wiskundige training kon gebruiken. Zijn grote voorbeeld was professor Hans Kramers die, na de dood van de beroemde Ehrenfest werd gezien als de belangrijkste natuurkundige in ons land. In 1975 bekende Koopmans in zijn autobiografie dat zijn eerste en enige artikel in de fysica, over de kwantumtheorie in feite Kramers naam had moeten dragen. De stelling was mijn idee, maar Kramers begeleidde het schrijven van het stuk en leverde het bewijs. Deze stelling wordt ook wel het theorema van Koopmans genoemd.

In 1929 brak de grote economische wereldcrisis uit. Koopmans was daar erg van onder de indruk. Hij zocht contact met linkse intellectuelen en hij bestudeerde *Das Kapital* van Karl

Marx. Het was het eerste boek over de economie dat hij las. Hij deelde de opvattingen van Marx niet, maar hij was wel onder de indruk van de beschrijving van de situatie van de Engelse arbeidersklasse tijdens de industriële revolutie.

Kramers bracht hem in contact met de marxistische historicus Jan Romein, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en met diens vrouw Annie Romein Verschoor. Er ontstond wederzijdse vriendschap. In haar memoires *"Omzien in verwondering"* schrijft zij:

“Lange discussies hadden wij met een nieuwe vriend: Tjalling K, een begaafd oud-student van Hans in Utrecht die hij bij ons introduceerde. Tjalling was de zoon van een christelijke hoofdonderwijzer afgestudeerd in de natuurkunde, maar achteraf, ook door zijn politieke belangstelling gedreven, meer economisch geïnteresseerd, wat hem deed afbuigen naar een nieuw vak: de econometrie. Hij werd in korte tijd een huisvriend en het deed ons veel plezier de wat verlegen jongeman een duwtje te geven, dat hij nodig had om tot een verloving te komen met een medestudente”.

En even later:

“had ik een lang en vrij heftig dispuut tijdens een wandeling met hem over de Larense hei, naar aanleiding van zijn vraag, of het voor hen niet aangewezen was kinderloos te blij-

ven, omdat hij iets wezenlijks wou bereiken in zijn werk en zijn vrouw hem daarbij zo goed zou kunnen helpen. Ik had juist ene treurig echtscheidingsdrama meegemaakt van vrienden die met een dergelijk "verstandig" besluit hun huwelijk verprutst hadden, en meende hem duidelijk te moeten

Tjallinging met zijn vrouw Truus Wanningen

maken wat hij nu zijn vrouw aandeed en wat hijzelf zou missen als hij vijftig was”.

Nog in Utrecht werd hij opmerkzaam gemaakt op Jan Tinbergen ook van huis uit een wiskundige, die de wiskundige modellering toepaste. M.a.w. door economische onderwerpen in wiskundige vormen te gieten en door het variëren van de randvoorwaarden kun je de te verwachten uitkomsten voorspellen. In feite paste hij de wiskundige modellen toe op de economie en zo ontstond een nieuwe tak van de economie: de econometrie.

Vandaag de dag is dit de gewoonste zaak van de wereld. Het Centraal Plan Bureau, waar trouwens Tinbergen de oprichter en eerste directeur van was, werkt nog steeds op deze manier en komt op basis van theoretische modellen tot economische voorspellingen. Tinbergen was de econoom die de eerste Nobelprijs voor de economie kreeg, die in 1969

werd uitgereikt.

In 1936 promoveert Koopmans bij prof. Kramers in Leiden op een proefschrift waarin de combinatie van natuurkunde en economie aan de orde komt. Voor wat de economische aspecten betreft, kreeg Kramers de hulp van Tinbergen.

De carrière van Tjallinging Koopmans

In Amsterdam ontmoette hij zijn latere vrouw Truus Wanningen, tijdens de lessen wiskunde die hij gaf aan economie studenten. "*Among our shared interests were economics, music, nature, love, and independence from the views and lifestyles of our parents*".

Zij trouwden in oktober 1936.

In 1936 ging Tinbergen voor twee jaar naar de financiële afdeling van de Volkenbond in Genève. Zijn opdracht was om een model te ontwerpen of business cycles voor de Verenigde Staten van Amerika. Koop-

Koopmans ontvangt in 1963, uit handen van Koningin Juliana, een eredoctoraat in economische wetenschappen aan de Nederlandse Economische Hogeschool

mans werd gevraagd om de colleges van Tinbergen aan de toenmalige Economische Hogeschool in Rotterdam over te nemen. In 1938 werd Koopmans gevraagd een zelfde soort economisch model voor het Verenigd Koninkrijk te ontwerpen. Door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog kon dit project niet worden afgemaakt. In juni 1940 week hij met zijn vrouw en zijn zes weken oude dochter uit naar Amerika.

In de USA komt hij als statisticus voor The British Merchant Shipping Mission in Washington te werken.

Tijdens de 2de Wereldoorlog moest er veel materiaal van de Verenigde Staten naar Europa worden verscheept. Dat was een groot logistiek probleem. Vanuit verschillende havens met heel veel transportactiviteit moesten manschappen, maar ook

wapens en munitie en voedsel verscheept worden. Koopmans deed onderzoek hoe dit op een zo efficiënt mogelijke wijze kon plaatsvinden. *"I did my study of optimal routing and the associated shadow costs of transportation on the various routes, expressed in ship days"*.

In dat werk ontmoette hij Jacob Marschak, die hem uitnodigde te komen werken in de staf van de Cowles Commission for Research in Economics, een onderzoeksgroep, particulier gefinancierd, verbonden aan de universiteit van Chicago. Hij werkte daar aan de verdere ontwikkeling van economische modellen zoals die door zijn leermeester Jan Tinbergen waren geïntroduceerd.

Hij werd hoogleraar in Chicago en toen later de onderzoeksgroep verplaatst werd, aan de beroemde universiteit van Yale. Hij bleef dat tot aan zijn emeritaat in 1980.

De belangstelling van Koopmans verplaatste zich geleidelijk van de econometrie naar andere economische vraagstukken. Maar nimmer zonder zijn wiskundige achtergrond. Hij gebruikte de wiskundige methoden ook voor andere onderwerpen, zoals

het vraagstuk van de optimale economische groei, de uitputting van de schaarse hulpbronnen en de werking van economische stelsels.

In 1946 ontving Tjallinging Koopmans het Amerikaanse staatsburgerschap. Aan zijn naam werd een C toegevoegd: Tjallinging C Koopmans. De C van Charlie, zoals de Amerikanen hem noemden omdat ze dat Friese Tjalling moeilijk konden onthouden.

Toen hij hoogleraar werd aan de Yale universiteit in 1955 "werden zijn modellen en publicaties toen al algemeen gerekend tot het beste en vooral veelzijdigste wat de wetenschappelijke economie te bieden heeft". (Nobel op de kaart).

Erkenning kreeg hij door een viertal eredoctoraten, zoals in Rotterdam en

Leuven. Het hoogtepunt was de Nobelprijs in 1975. Hij overlijdt 26 februari 1985, New Haven, Connecticut, Verenigde Staten.

Contact met Nederland

"Ik herinner me mijn oom Tjallinging nog levendig: een bescheiden en aimabele man, zeer geïnteresseerd in een ieder. Mijn eerste herinnering dateert van augustus 1950 toen de gehele familie gedurende een half jaar in Nederland kwam wonen omdat Tjallinging op diverse locaties in Europa mensen wilde ontmoeten en colleges geven. Ik heb een paar keer bij hen gelogeed. Later kwam hij met een zekere regelmaat bij ons thuis op bezoek, vaak met zijn vrouw Truus. Als hij in Nederland was bezocht hij ook steevast Jan Tinbergen, zijn leermeester en vriend.(uit de toerspraak van mevr. Aleid Belksma-Koopmans bij de onthulling van de gevelsteen)
Door zijn werk en zijn belangstelling was hij vooral een wetenschappelijk wereldburger. Met zijn vrouw reisde hij naar vele delen van de wereld. Naar de Sowjet Unie, naar India, naar Australië.

"My wife has also given me and others great support, as an economic bibliographer, as a general critic of ideas and actions and as an advisor on important decisions, including those ultimately regard as my own".

Tjallinging C Koopmans was een be-

gaafd mens. Niet alleen een wetenschapper, maar hij was ook muzikaal zeer begaafd. Hij speelde viool en componeerde maakte voor zijn kinderen versjes. Zijn vrouw Truus was een voortreffelijk fotografe en este en tekende.

De vergeten 's –Gravelander

In 2001 kreeg de historische kring een klein briefje van ene mijnheer Kelder uit Hilversum. Hij schrijft: Als

Aleid Belksma-Koopmans en prof. Hans Clevers bij de onthulling van de gevelsteen

afstammeling van 's-Gravelanders viel mijn oog op bijgaande passage in de Encyclopaedia Britannica. Als het voor jullie ouwe koek is, werp het dan maar weer weg. Anders mag er, lijkt mij wel wat bekendheid aan worden gegeven .

Daan Buitenhuis stuurt het door naar mij en sindsdien zwerft het rond op mijn bureau,

De volgende die aandacht aan de familie schenkt is Ds Heikoop die in de Kerkbode over beide broers Tjalling en Jan schrijft. Vreemd genoeg wordt er met de inhoud van dit artikel ook niets gedaan, De Koopmans zijn in de vergetelheid geraakt!

Vorig jaar verscheen het boek "Nobel op de kaart" van de Volkskrant-journalist Martijn van Calmhout en de hoogleraar Jelle Reumer.

Zij betogen dat Nederland trots mag zijn op hun nobelprijswinnaars, maar tonen aan dat velen daarvan niet meer gekend zijn, laat staan geëerd worden. Ook het televisie programma Nieuwsuur besteed aandacht aan dit item en laten als teken van vergetelheid het geboortehuis van Tjalling Koopmans aan het Noordereinde zien. Er is niets wat aan deze grote geleerde herin-

tert.

Dankzij de familie- een dochter van broer Hendrik- is nu op het huis aan het Noordereinde met medewerking van de huidige bewoners een gevelsteen aangebracht, die vermeldt dat daar op 28 augustus 1910 de Nobelprijswinnaar Tjalling Koopmans is geboren. De president van de Koninklijke Nederlandse Academie van

Veel belangstelling bij de onthulling

Wetenschappen, prof. Hans Clevers onthulde op 8 mei j.l. de steen.

Eindelijk een tastbare herinnering aan een groot geleerde en een aimabel mens.

Wim Kozijn 16 juni 2015

Bronnen:

Nobel op de kaart : Marijn van Calmthout en Jelle Reumer

Frank Heikoop : Artikel in de kerkbode

Aleid Belksma-Koopmans: toespraak bij de onthulling van de gevelsteen

Tjalling Koopmans: Autobiography

Annie Romein Verschoor: Omzien in Verwondering deel 1

Dr. G.Abma-Stavoren :Geschiedenis van het SINT-GEERTRUIDSLEEN te Abbe-
ga

Josse Pietersma: 500 jaar Sint Geertruidsleen te Abbega

Biografisch Woordenboek van Nederland 4 (gehaald van internet)

Dr.J. Presser: Ondergang deel 1

Wim Fecken : Drie eeuwen onderwijs in 's-Graveland

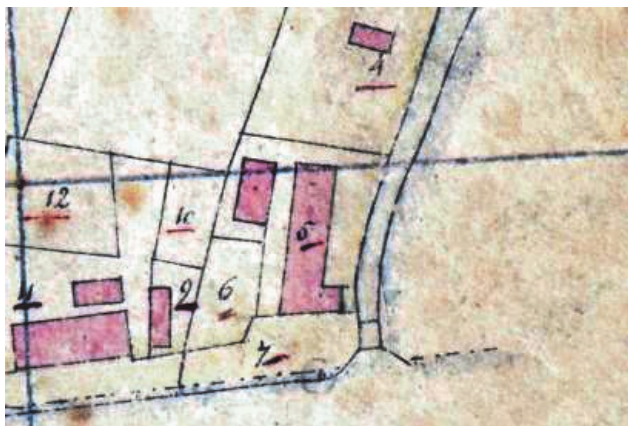
Aan de hand van oude kaarten neemt Jan Immerzeel ons mee voor een wandeling door het Kortenhoef zoals het vroeger was. Wat is er nog en wat is er in de loop van de tijd verdwenen.

Een wandeling door Kortenhoef anno 1830

Vorig jaar bestond ons koninkrijk 200 jaar. Ook wij besteedden de nodige aandacht aan de periode vanaf 1795, waarin de Fransen ons bezetten en de dienst uitmaakten. Toch bracht deze periode niet slechts negatiefs. Napoleon was niet alleen krijgshoofd maar kennelijk ook een administrateur. In elk geval zag hij het nut en de noodzaak van een degelijke administratie en voerde

die in de door hem bezette gebieden dan ook overal in. Vanaf die tijd bestaat dan ook een bevolkingsregister, waarin alle geboorten, huwelijken en overlijden zijn vastgelegd. Een zegen voor genealogen op zoek naar hun voorouders.

Ook het kadaster is in die tijd ingevoerd, waarin alle bezit van onroerend goed werd vastgelegd en op papier gezet, zowel in registers als op kaarten. Omdat die kaarten er niet waren moesten die allemaal worden getekend. Een enorme klus voor een flink aantal landmeters, die vele

detail van de kaart met de hoek Herenweg / Konin-
ginneweg (Rade). linksonder met nummer 11 de
boerderij van de familie Grotendorst.

jaren heeft geduurd.

In 1827 was Kortenhoef aan de beurt. Het hele dorp werd opgemeten, op kaart gezet, alle percelen genummerd, bebouwing ingetekend en een register opgesteld met alle eigenaren, met vermelding van hun beroep. De registers zijn opgesteld in 1832, vijf jaar nadat de landmeters hun werk begonnen. Deze kaarten en registers zijn bewaard gebleven en geven ons een zeker beeld van het dorp in die tijd. Hoeveel bebouwing was er, wie woonden daar en wat deed men voor de kost? We zouden

aan de hand van de kaarten denkbeeldig een wandeling door het dorp kunnen maken om eens te zien, wat er nog is uit die tijd en dat is dan ook, wat we zo gaan doen.

We beginnen onze tocht op het punt, waar de drie dorpen Ankeveen, 's-Graveland en Kortenhoef bij elkaar komen, bij de Klapbrug, ofwel de kruising Herenweg, Cannenburgerweg en Koninginneweg. De laatste twee namen bestonden toen nog niet. De oostgrens van Kortenhoef en Ankeveen heette destijds de Rade. Rade betekent grens en was dat ook tot 1819 tussen Utrecht, waar Kortenhoef en Stichts Ankeveen onder vielen en het Hollandse 's-Graveland. De naam Rade komt nog steeds in allerlei vormen in onze omgeving voor, zoals de Kromme Rade (ook wel Raai genoemd), de Raaweg, achter de Kerkelanden en de Rading, vanaf Loosdrecht richting Hollandse Rading. Ik herinner me nog wel, dat men de Koninginneweg vroeger "de Rei" noemde, ongetwij-

feld een verbastering van Raai (Rade).

We nuttigen eerst wat in de tapperij van Evert Snel op de hoek met de Herenweg. Vanuit het raam hebben we zicht op de smederij aan de overkant. De smederij zou later voortgezet worden door de familie Neef, die hier met een garagebedrijf nog altijd is gevestigd. Naast de smederij zien we nog de wagenmakerij van

Na afgerekend te hebben lopen we de Rade op, richting de Smidsbrug. Al snel staan we voor de boerderij van Pieter Grotendorst. Als we doorlopen, langs het huis van Henricus Harreveld komen we bij de twee schuren van Sacharias van Kesteren. Zowel de namen Grotendorst als van Kesteren zijn ons nog wel bekend. De boerderij van Grotendorst zou er nog tot in de jaren '60 van de van de vorige eeuw staan en velen van u, zullen zich dit nog wel herinneren. Ook de familie van Kesteren zou nog meer dan 100 jaar boeren

De boerderij van de familie Grotendorst

langs de Koninginneweg, totdat vanaf de begin jaren '60 de woonwijken ten noorden van de Kerklaan werden gebouwd.

Even voorbij de schuren van van Kesteren komen we twee blokken huisjes tegen. Het eerste blokje wordt bewoond door de armen van 's-Graveland, het tweede

Hooibouw op het land van de familie van Kesteren. Op de achtergrond de bebouwing van de Kerklaan, die in die tijd nog nauwelijks bebouwd was

blokje van vijf huisjes en een werkplaats is in bezit van de rentenier Hendrik Wernsen, die zelf op de Kortenhoefsedijk woonde. Waar de werkplaats voor diende is niet duidelijk, maar waarschijnlijk werden de huisjes bewoond door mensen, die daar werkten.

Wat verderop komen we weer een schuur van Sacharias van Kesteren tegen, die overigens genoemd wordt als kuiper. Wellicht boerde hij daarnaast, wat heel veel voor kwam in die tijd.

Ook de Kortenhoefse veenlieden en vissers hielden meestal wel wat vee.

Als we het huis van de rentenier van Hemert voorbij zijn komen we bij de boerderij met erf en schuur van Willem Grotendorst. Deze familie was dus goed vertegenwoordigd op de Rade en dat zou ook lang zo

blijven. In de jaren '60 van de vorige eeuw exploiteerde een Grotendorst er een wasserij.

We zijn inmiddels over de helft op weg naar de Smidsbrug. Gelukkig is het droog. Van enige verharding is geen sprake. De weg is feitelijk niet meer, dan een zandpad, met aan beide zijde

brede stroken gras. Aan de kant van de 's-Gravelandse vaart staan veel knotwilgen, die de afscheiding vormen met het jaagpad, dat vlak langs de vaart loopt. De knotwilgen dienen wellicht als geriefhout voor de bewoners van de Rade. Bij vrijwel alle huisjes bevond zich wel een tuin of boomgaard. Wilgentenen voor vlechtwerk, hoepelbuigers maar ook dikkere stokken waren altijd bruikbaar.

Pieter Gerardus van Os legde het beeld van de Rade rond die tijd voor ons vast. Van Os schilderde veel in onze omgeving en waarschijnlijk logeerde hij in 's-Graveland. Twee van zijn doeken zijn het beeld van de Rade, gezien vanaf enige hoogte op ongeveer het midden van het Noordereinde, wellicht vanuit een kamer op de verdieping van het Wapen van Amsterdam.

**Gezicht op de vaart en de Rade door P.G van Os
begin 19e eeuw. (Rijksmuseum Amsterdam)**

Beide schilderijen bevinden zich in het Rijksmuseum.

Na een deel met wat minder bebouwing neemt de bebouwing weer toe, als we dichterbij de Smidsbrug komen.

Ook hier komen we weer twee blokken bebouwing tegen. Eerst een blok van drie huizen met daaraan vast een schuur voor de landbouw. Iets verder een blok van zes huisjes, met erven, allen in bezit van de Ankeveense rentenier Hermannus Wubbe-

ling. Iets verder staan nog twee stallen, waarvan er een van schipper Willem van Rijn was.

Als we tussen de stallen door kijken richting de Meent, zoals de Kerklaan destijds heette, zien we iets opvallends. Enige tientallen meters van de weg staat een koepel, in bezit van de erven van Hendrik Schoonhoven uit Ouderkerk. Waar deze Hendrik had gewoond is niet duidelijk evenals de geschiedenis van de koepel.

We hebben inmiddels de Meent bereikt. Links aan de overkant van de vaart horen we het slaan op het aanbeeld van smid Sollman, wiens nazaten nog

tot ver in de vorige eeuw deze smederij zouden voortzetten.

Rechts om de hoek van de Meent (Kerklaan), op de plaats waar zich nu de sigarenwinkel en het Indoneesisch restaurant bevinden, stond het huis met een stal van veenman Harmen Genke. De rest van de Meent was onbebouwd, tot aan het einde bij de Kortenhoefsedijk, maar daar zullen we op de terugreis nog langs komen.

We staan nu op het kruispunt onder-

aan de hoge Smidsbrug, waar net een schuit voorbij komt. De lijn tussen het paard en de schuit moet worden losgemaakt om onder de brug door te kunnen en de reis te kunnen voortzetten richting de Be-resteinse vaart en de haven van

lust, de timmerwerkplaats van de Haan en de kruidenierswinkel van Karel Boekschoten.

Tijd om verder te lopen. Het tweede deel van de Rade (nu Emmaweg) is maar nauwelijks bebouwd. Na het

huis van de Amsterdammer Jan Kerkhof (later de winkel van van de Hoek, genaamd Dorpslust) en een huis van de eerder genoemde rentenier Hendrik Wernsen, op de plaats waar we nu de fietsmaker de Jong vinden, lopen we richting Zuidersluis. Links de vaart, met daarlangs de bebouwing van 's-Graveland en rechts niet meer dan een sloot, met daarachter vooral weiland. Na ruim tien minuten lo-

Dorpslust bij de Smidsbrug. (Nu Wilhelminahof)

Hilversum. Over de brug zien we de Franse kostschool van Baudet, een hoog statig gebouw, dat rond 1900 plaats moest maken voor Stadwijk en het postkantoor.

Op de andere hoek met het Zuidereinde stond de tapperij van J. Van Kempen, met daarnaast de timmerwerkplaats van Veugelink en de grutterij van Wildschut. Ruim honderd jaar later zou er weinig zijn veranderd met café Zomer-

pen staat rechts een schuur. Doordat de zijwanden half open zijn kunnen

De blekerij van Hermanus Reijmerink

we naar binnen kijken en zien we stapels turven opgestapeld staan. Het is de turfschuur van Gerrit Taling, een veenman die aan de Kortenhoefsedijk woont. Zijn land strekte zich uit vanaf de Kortenhoefsedijk tot aan de Rade. Tot nu toe hebben we overal alleen grasland gezien, maar vanaf hier en enige honderden meters westwaarts komen we de eerste veengronden tegen. De uitlopers van het Gooise zand bevinden zich direct achter de Rade slechts op enige decimeters diepte. Vanaf dit punt loopt de zandlaag dieper weg, waar zich ooit een laag veen op heeft gevormd, die richting het westen steeds dikker werd. Vanaf het punt, waar we nu

staan, ongeveer ter hoogte van de Trompenburg aan de overkant van de vaart, zien we westwaarts in de verte de eerste veenputten. Via een brede sloot, die doorloopt tot aan de Rade vlak bij de turfschuur van Gerrit Taling wordt de turf afgevoerd richting de 's-Gravelandsevaart, vanwaar het verscheept kon worden. Een groot deel van deze veenputten zijn in de jaren '60 en '70 weer gedempt met huisvuil en ander afval en zien we nu liggen als een verhoging in het land, de beruchte belten van Groenewoud.

We laten de turfschuur achter ons en lopen verder. Het gebied dat wij ken-

nen als tuinderijen, vaak ook met kassen, is in 1830 slechts grasland en onbebouwd. Pas vanaf het punt, waar de Rade een flauwe slinger naar rechts maakt en de strook tussen de weg en de vaart wat breder wordt, komen we weer wat bebouwing tegen. Vanaf hier is ook de strook tus-

Sluicewachterswoning bij de Zuidersluis

sen het jaagpad en de weg bebouwd. Deze bebouwing valt onder 's-Graveland en is vooral in gebruik door 's-Gravelandse blekers. Vanaf hier begint ook weer wat bebouwing aan de Kortenhoefse kant. De eerste blekerij is die van Hermanus Reijmerink. Deze Hermanus heeft ook een blekerij aan het Zuidereinde en het eerste huis, dat we hier weer aan de Kortenhoefse zijde van de Rade tegenkomen is ook van hem. Iets verderop langs de vaart staat nog een blekerij, die van F. Heistee. Beide families zouden tot in onze tijd nog wasserijen hebben in Kortenhoef en 's-Graveland. Tussen de blekerijen

liggen stukjes grasland, ongetwijfeld in gebruik om de was te bleken.

We naderen de Zuidersluis, met net voor de brug over de sluis de sluiswachterwoning, in eigendom van de ingelanden van 's-Graveland. Ook hier maakt de Rade weer een kleine slinger, nu de andere kant op, om vervolgens door te lopen richting Loosdrecht. Aan onze rechterhand staat nog het huis van de weduwe van L. de Wilde, eigenaar van het grasland achter het huis, waar we nu het Oppad richting Kortenhoef begint. We hebben inmiddels trek gekregen en kopen nog iets te eten in de winkel van Pintermans, aan de overkant van de sluis op de kop van het Zuidereinde, die hier eindigt.

Voordat we onze weg vervolgen en een volgende keer via de Kromme Rade naar Oud Kortenhoef gaan blikken we nog even terug op onze tocht tot zover, maar dan in het heden.

Van de bebouwing op de Rade in 1830 is op de Koninginneweg feitelijk niets meer over. Alleen van de boerderij van Saccharias van Kesteren staat nog een volledig verbouwd deel dicht langs de weg. De rest van wat we in onze wandeling hebben gezien is verdwenen, om plaats te maken voor vaak onooglijke huizenblokken, in allerlei verschillende tijden gebouwd, die de bebouwing tot een

Boerderij van Kesteren

rommelig geheel hebben gemaakt.

Ook van de bebouwing rond kruising met de Meent (Kerklaan) is niets meer te vinden. Langs de ooit bijna lege Emmaweg is in loop der tijden van alles gebouwd, maar maakt het niet zo'n rommelige indruk als langs de Koninginneweg.

Pas aan het einde van de Rade, op de strook tussen de weg en de vaart staan nog wat panden uit onze wandeling. De blekerij van Reymerinck, in de jaren '60 van de vorige eeuw bewoond door de familie Nieman, is in de jaren '70 gerenoveerd. Boven de deuren in de zijkant staat het jaartal 1650. (Wellicht een aanname). Ook de sluiswachterwoning is van ruim voor 1830, waarschijnlijk ook 17e eeuws. We zullen zien of we in het vervolg van onze wandeling in het oude dorp Kortenhoef wat meer oorspronkelijks zullen tegenkomen.

Jan Immerzeel

Onderstaand schrijven is een aanvulling op een hoofdstuk in het boek 'Drie eeuwen onderwijs in 's-Graveland van Wim Fecken

Onderwijs in 's-Graveland

De Kostschoolhouderesse Cornelia Maria Jukkenekke

Het hoofdstuk 42 beschrijft een kostschool voor meisjes. Beschreven wordt het volgende: Gezien enige correspondentie van maart en april in 1842 wil de drieënvijftigjarige uit Amsterdam afkomstige Cornelia Maria Jukkenekke naar 's-Graveland komen om de meisjes-kostschool voort te zetten die mejuffrouw Baudet begon. De Districtsschoolopziener, de burgemeester van 's-Graveland en een andere partij, mogelijk is dat Gedeputeerde Staten, corresponderen met elkaar. Mejuffr. C.M. Jukkenekke is eerder onderwijzeres geweest met alle(?) akten daaraan verbonden. Zij is op 1 maart 1819 als dertigjarige vrouw in Amsterdam geëxamineerd. Momenteel is zij gouvernante bij een deftige familie met kinderen in de hoofdstad en die familie wil nu naar 's-Graveland verhuizen. Die familie wil graag dat de gouvernante meegaat naar 's-Graveland. In de correspondentie is verder geschreven: 'omdat er sedert het vertrek van juffr. Baudet, huisvrouw van den heer

Van Ark, gene meisjes-school te 's-Graveland is. Het gemeentebestuur in overeenstemming met den Districtsschoolopziener verzoekt derhalve magtiging van U Ed. Gr. Achtbare, om zonder verdere formaliteiten aan Cornelia Maria Jukkenekke voornoemd een acte van speciale admisie te geven als Kost- en Dagschoolhouderes te 's-Graveland. Zullende zij na het verkrijgen dier aanstelling hare acte van speciale admisie voor Amsterdam terug geven of deponeren bij de plaatselijke Schoolcommissie aldaar.

PS. Het ontbrak Jukkenekke aan een algemene akte van admisie.

Het gemeentebestuur van 's-Graveland in vereeniging met den Districtsschoolopziener verzoekt hierop van U Ed. Groot Achtb. gunstige beschikking.' Inv. 996 en 140, 12-07-1841.

Er wordt gezegd dat mej. Jukkenekke als gouvernante werkzaam is bij een deftige familie in de hoofdstad. In alsnog gevonden gegevens moet dat de familie Van Loon zijn geweest

die zomers op het Buiten 'Schaep en Burgh' verbleef. De band met die familie moet ook hecht zijn geweest getuige het volgende schrijven. Het is goed mogelijk dat een van de dochters van Van Loon samen met mej. Jukkenekke een school in het leven wilde roepen in 's-Gaveland.

Er is een brief bewaard gebleven van 24 oktober 1846 van de Districts-schoolopziener J. Teissedre L'Ange. De brief is gericht aan de burgemeester van 's-Graveland. Hij zegt daarin dat hij gesproken heeft met de douairière mej. Van Loon betreffende haar akte verkregen bij de Provinciale Commissie van Onderwijs in Zuid Holland en deze dus niet geldig is voor Noord Holland volgens art. 21 van de verordeningen op het afnemen en afleggen der examens B, behorende bij de wet van 3 april 1806. Hij zegt dan letterlijk: 'Ik heb met douairière Juffr. Van Loon en met Juffr. Jukkenekke over de schikking gesproken welke zij tezamen wilden aangaan en geraden te wachten tot ook Juffr. V. Loon in de voorjaars vergadering van 1847 bij de Pr. Van onderwijs in N.H. des verkiezende eene akte van toelating voor deze provincie zal verkregen hebben. De beide Juffrouwen zouden intusschen indien zij het goedvinden kunnen beproeven in hoeverre eene samenwoning wederzijds zou bevallen. Dat indien zo'n geraden worde komt het voorzeggigt (voorstaande) vooraan.'

'de schoolopziener over het tiende

district van Noord Holland. J. Teissedre 'L Ange.' Inv. 145.

Het is mogelijk dat goedkeuring aan Gedeputeerde Staten is gevraagd. Zoals meer voorkomt ontbreekt verdere correspondentie. Ook in de stukken van de Gemeenteraad en van het college van B. en W. is daar verder niets over te vinden. In mijn boek schrijf ik dan ook 'Het blijft ongewis of mej. Jukkenekke inderdaad in 's-Graveland voor de klas heeft gestaan.' Daar ik mej. Jukkenekke later in Zelhem traceerde kreeg ik vandaar nog enige verdere informatie. Cornelia Maria Jukkenekke is geboren op 4 april 1789 in Amsterdam. Zij komt op 6 november 1854 naar Zelhem, is dan 65 jaar en gaat inwonen bij de fam. F.J.A. Baas Becking (Burgemeester) op huis nr. A4 op de Markt. Zij is dan zonder beroep en als Godsdienst staat genoteerd; Evangelisch Luthers. Zij overlijdt op genoemd adres op 1 januari 1860 en is dan 70 jaar. Als onderwijzeres heb ik haar niet kunnen traceren hoewel er zeker behoefte was aan deskundige hulp. Bron: Oud Zelhem.

Een andere bron van informatie is het bevolkingsregister van 's-Graveland 1850-1862. In deel 1 pagina 101 staat mej. Jukkenekke genoemd als kostschoolhouderesse. Zij woonde eerst op nr. 56 en dat was mogelijk haar eerste kostschooladres. Dat nr. 56 was doorgestreept wat betekend dat zij verhuisd moet zijn naar het

nieuwe nr. 107. Eerst even over die huisnummering. Haar eerste woonadres nr. 56 was richting klapbrug even voorbij de ingang van 'Spanderswoud.' Zij verhuisd later naar nr. 107 en dat is het huidige 'Wapen van Amsterdam'. In dat pand zien we in 1855, dat is één jaar na het vertrek van mej. Jukkenekke, als uitbater van een logement, Everardus Jansen met zijn vrouw Hendrika van Kesteren. Nog meer informatie over mej. Jukkenekke. Hierbij citeer ik de pagina van het betreffende bevolkingsregister. Zij is geboren in 1798 in Amsterdam. Ten tijde van de inschrijving in 's-Graveland is zij ongehuwd en als Godsdienst staat genoteerd Evangelisch Luthers. Op 3 november 1854 verlaat zij 's-Graveland om zich vervolgens in Zelhem, prov. Gelderland te vestigen. En dat komt geheel overeen met de gegevens die ik al bij elkaar sprokkelde.

Het bijzondere aan de inschrijving in het bevolkingsregister is dat er niet alleen een dienstbode in huis is met de mooie naam Willemina Morgenster, geboren in 1821 in Borculo en die overigens op 3 december 1854 vertrekt naar Amsterdam maar ook nog negen leerlingen. Hun namen en bijzonderheden volgen hier:

1. Anna Beth, geb. te Batavia in 1829 Ned. Hervormd en vertrokken 10 febr. 1853.
2. Femnia van [Koorst], geb. te Zaandam in 1833 Ned. Herv.

en vertrokken in mei 1851.

3. Gerietje de [Vrees], geb. in Zaandam 1833 Doopsgezind en overl. 16 april 1850.
4. Houuttuin, geb. Zaandijk in 1833 Doopsgezind en vertrokken op 1 nov. 1853.
5. Hendrika Anna Beth, geb. Batavia 1833 Ned. Herv. en overleden op 11 oktober 1853.
6. Antje Maria Beth, geb. Batavia 1834 Ned. Herv. Vertrokk. 15 sept. 1852 Amsterdam.
7. Antoinette Beth, geb. Batavia 1835 Ned. Herv. Vertr. 10 okt. 1854 naar Amsterdam.
8. Anna Sorber, geb Weespercarspel in 1835 Evang. Luth. En vertr. In 1850.
9. Susanna No , geb. in 1838 in Amsterdam, Doopsgezind.

Nog iets over nr. 5. Volgens de overlijdensakte nr. 25 opgemaakt in 's-Graveland overleed op 11 oktober 1853 niet Hendrika Anna Beth en ook niet in die akte aanvankelijk fout geregistreerde Maria Geertruida Beth. Maar volgens de kantmelding op de akte was haar echte voornaam Gardina Margaretha Beth, overleden op 22 jarige leeftijd op nr. 56 Inderdaad was zij geboren in Batavia en wonehend in Amsterdam. Haar reeds overleden ouders waren Willem Beth en Sophia Johanna Adelaida Drost. Te-

vens

Ouders van de andere genoemde meisjes. Let nog eens op het huisnummer 56 het is al eerder genoemd. Mej. Jukkenekke moet daar begonnen zijn met haar kostschool?

Over nr. 7 het volgende: gezien de overlijdensakte nr. 16 opgemaakt in Kortenhoef overleed op vrijdag 23 september 1864 op huisnr. 103 Antoinette Beth, 28 jaar, zonder beroep en geboren in Passaroeang op Java en wonende in Kortenhoef. Ongehuwde dochter van wijlen Willem Beth (overl. 1836 in Passaroean) en van wijlen Sophia Drost (overl. 1839 in Batavia).

De kennisgeving van overlijden werd verzorgd door Willem Hendrik Vos, winkelier, 37 jaar wonende in 's-Graveland en door Dirk Hasselaar brievengaarder, 67 jaar wonende in 's-Graveland. Beiden waren geen familie van de overledene. Je kunt je afvragen of deze negen kinderen het totaal was dat mej Jukkenekke dagelijks onder haarhoede had. Misschien onderwees zij meer kinderen maar gingen die aan het eind van de schooldag weer

huiswaarts in het dorp of daarbuiten.

Van een eventuele samenwerking en of samenwoning met mej. Van Loon wordt niet gerept. Er staan op de pagina van het betreffende bevolkingsregister ook nog drie assistenten, anders gezegd 'secondanten' vermeld. Het zijn M.J.H. Besens, Doopsgezind. Zij verlaat 's-Graveland op 1 dec. 1854 en gaat naar Deventer. Willemina Hendrika Scheij, geboren in Oldenzaal op 23 januari 1824, Ned. Herv. Zij Komt uit Den Haag en vertrekt op 1 april 1854 naar Nijmegen.

Als laatste Philippine Angelique Steup, geboren in Amsterdam op 24 juli 1820 Zij vestigt zich 31 mei 1854 in 's-Graveland. Zij keert weer terug naar Amsterdam alleen wordt niet vermeld wanneer. Alle drie dames zijn ongehuwd.

Ondergetekende neemt de
verantwoordelijkheid van 's-Graveland
bekend te maken zy hare
betreffende als Kostschoolhoudster
met 1 Nov. 1854 aldaar
afgeeft.

M. J. Jukkenekke

Ontvangen 3. Nov. 1854.

M. J.

Kennisgeving van beëindiging van de kostschool.

Bij aandachtige lezing is de gevolgtrekking dat de school in 1854 is opgeheven. Gezien het voorstaande kon het niet uitblijven dat ten slotte ook de ontslagbrief van mej. Jukkenekke boven water kwam. Hij werd bij het gemeentebestuur in 's-Graveland ontvangen op 3 november 1854. De brief luidde: 'Ondergeteekende neemt de vrijheid het Bestuur van 's-Graveland bekend te maaken zij hare beroep als Kostschoolhouderesse met 1 November 1854 aldaar geëindigd heeft.'

'C.M. Jukkenekke.' Inv. 160.

Ik wil nog even terugkomen op de ouders van de kinderen Beth. Willem Beth, geboren 1804 en overleden in Passeroean, Oost Java op 22 november 1836. Zijn echtgenote was Johanna Adelaida Drost, geboren in 1798 en overleden in Batavia op 15 september 1839. Zij trouwden in 1827 in Batavia.

Willem Beth's vader, Willem Jacobsz. Was Gouverneur in Makassar, Ned. Indi en wordt al in 1790 als zodanig vermeld. Wat de functie van de vader van de meisjes Willem Beth was is voornamelijk onbekend gebleven.

Ik vond van hen nog een kind Maria Hendrika Beth geboren op 27 december 1834 in Batavia. Zij overleed in Bloemendaal op 11 september 1905. Trouwde in Batavia met Albert Azon Jacometti op 20 juli

1853. Deze Albert Azon Jacometti was geboren op 7 september 1826 in Overschie bij Rotterdam en overleed op 20 mei 1894 in Batavia.

Antoinette, Johanna en Maria Hendrika (de laatste geb. 1833) hebben gestudeerd in Leiden. Het Rapenburg wordt genoemd.

In het Eemlandse archief berust een laatste wilsbeschikking van Johanna Beth. Zij woont in 1854 in het huis van de apotheker Breyl in Amersfoort. Zij vermaakt haar bezittingen aan haar twee zussen namelijk Maria Hendrika Beth die getrouwd is met Jacometti in Batavia en aan Antoinette Beth in 's-Graveland.

Genoemde Johanna was getrouwd met Anthonie F. Bloemers. Zij overleed in 1860 in Doesburg.

Waarom al deze informatie? Het geeft een beeld van de kostschoolbevolking van mej. Jukkenekke die bestond uit kinderen van de (betere stand?)

Bron: Internet. De bronnen spreken elkaar nog wel eens tegen, komen niet altijd met elkaar overeen. Zie ook de officiële akten van de twee overleden kinderen Beth.

Wim Fecken.

Fa. J. de Kloet & Zn.

SCHILDER-,EN BEHANGWERK

LOOSDRECHT Tel. 035-582 54 33/06-54 606 244

Als we het toch over historie hebben.....

Albert Heijn Landvaart al méér dan

90 jaar uw kruidenier in Kortenhoef e.o.

AH Landvaart Kortenhoef

Meenthof 37 1241 CZ Kortenhoef

Telefoon: 035-6561967

Automatisering, Reparaties, Services aan huis

Voor een nieuwe computer, reparatie, uitbreiding, installatie, onderhoud, virus verwijderen en nog veel meer.

www.notebookonderdelen.eu

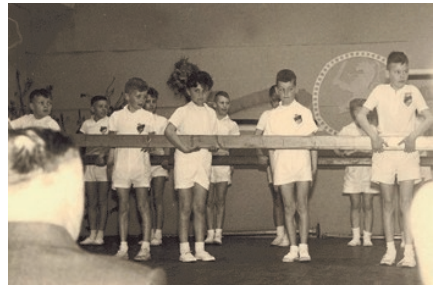
keyboards, accu's, laders, display's, memory, etc, online

Stichts End 28, 1244 PN Ankeveen Tel: 035-6560059, Email: info@harrit.eu

In ons archief bevinden zich vele foto's waar weinig of niets van bekend is. Meestal betreft het namen van personen. In deze rubriek tonen wij foto's waarvan wij hopen dat u ons één of meerdere namen kunt geven of plaats en datum weet.

Uit het archief

Via Evert Roukens zijn veel namen bekend geworden uit de periodiek winter 2015. Van l.n.r: Theo Bos, (Herman?) van Loenen, Jaap Boom, Jan Blom, Pieter Bouwman, ?? van de Velden, Bert Boom en Dinus van de Velden.

Op de foto van deze 2 dames uit de vorige periodiek hebben we helaas geen reactie mogen ontvangen.

De volgende opgave is weer een foto van de gymnastiekclub DOK. Herkent u één of meer personen laat het ons weten.

Regelmatig ontvangen wij schenkingen van onze leden in de vorm van foto-materiaal, knipsels, oude gereedschappen en verschillende voorwerpen.

Schenkingen

Wij hebben weer meerdere schenkingen ontvangen.

Onze dank gaat naar:

Annemieke Oudshoorn: Weegschaal met gewichten

Ap Koelink: Vlaggetje van Kortenhoef

Theo Loohuizen: Boekje (uit het bezit van Gerrit van Hooren en foto van de Googh

Dorien Verhoef-Koopman: 2 bussen

Ruud Tuin: Huls uit WOII en bajonet uit WOI

Mevrouw Hafkamp: Baksteen van het inmiddels afgebroken huis De Dotter

Colofon

Historische Kring Ankeveen-s-Graveland-Kortenhoef

CIP-gegevens: Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, ISSN: 027-829X

Doel: De Historische Kring heeft tot doel voorwerpen, afbeeldingen en archivalia betreffende de historie van de dorpen Ankeveen, s-Graveland en Kortenhoef te verzamelen, te archiveren en ten toon te stellen en de belangstelling daarvoor te bevorderen.

Realisatie: Er is veel uit te zoeken, te verzamelen, te rangschikken en te publiceren. Bij al deze arbeid is uw hulp nodig, het zij door het verstrekken van informatie en/of materiaal en/of financiële steun.

Lidmaatschap: De contributie bedraagt minimaal € 15,00 per kalenderjaar

Postbezorging van het periodiek buiten de regio kost € 7,50 extra en losse nummers zijn verkrijgbaar bij boekhandel CW76 en bij de HK voor € 4,50.

Redactie: Koos Voorn, Hugo de Grootstraat 38, 1215 EA Hilversum
035 6211536 e-mail: koos@hk-kortenhoef.nl

Frans van Giessen, Reigerlaan 31, 1241 EB Kortenhoef
035 6562390 email: giessen.f@ziggo.nl

Auteursrecht voorbehouden; gehele of gedeeltelijke overname of reproductie van de inhoud van deze uitgave, op welke wijze ook, is zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende verboden, behoudens beperkingen bij de Wet gesteld.

Dit periodiek is een uitgave van de Historische kring Ankeveen/s-Graveland/Kortenhoef "In de Gloriosa"

Hotel & Partycentrum

"De Drie Dorpen"

Cannenburgerweg 51

1244 RG Ankeveen

T +31 (0) 35 656 11 87

F +31 (0) 35 656 23 56

Wijdemeren Tours

Voor al uw touringcar vervoer

Wijdemeren Tours

Cannenburgerweg 51

1244 RG Ankeveen

T +31 (0) 35 655 01 75

F +31 (0) 35 656 23 56

info@wijdemerentours.nl

